

Եղիշե Չարենց

ԴԱՆԹԵԱԿԱՆ
ԱՌԱՍՊԵԼ

eMatenadaran.

Եղիշե Չարենց
Դանթեական առասպել

«Aegitas»

Չարենց Ե.

Դանթեական առասպել / Ե. Չարենց — «Aegitas»,

Եղիշե Չարենցի «Դանթեական առասպել» պոեմը իր կառուցվածքով պատերազմի շարքային մասնակցի հուշագրություն-խոստովանություն է... Պատերազմի անմիջական տպավորությունների պաշարով նա գրեց «Դանթեական առասպել» պոեմը 1915-1916թթ.՝ նվիրված նահատակ ընկերների հիշատակին, որոնք գոհվել էին 1915թ.-ի դեկտեմբերի 25-ին Սուլդուզի դաշտում: Այս պոեմն ունի «Հիշողություններ պատերազմի դաշտից» ենթավերնագիրը: Պոեմի առաջին մասում նա պատմում է այն ոգեւորության մասին, որ համակել էր հայրենիքի փրկության համար կովի գնացող կամավորներին. Նա պոեմում նկարագրում է մարդկանց ձեռքով ստեղծված գեղեցիկ աշխարհը, խաղողի այգիները, քաղաքները, տները, մյուս կողմից պատկերում է կյանքի սպանությունը, մարդու կործանումը: Տեսնելով պատերազմի անթաղ դիակները, ամայացած գյուղական խրճիթները՝ պոեմի հերոսը կանգնում է ճակատագրական հարցերի առաջ:

© Չարենց Ե.

© Aegitas

Содержание

I	5
II	7
III	10
Конец ознакомительного фрагмента.	11

Եղիշե Չարենց Դանթեական առասպել

I

Մենք ճամփա ընկանք առավոտ ծեգին՝
Կապույտ երկնքի խորությամբ արքած:
Թարմ, թեթև էր մեր ճամփորդի հոգին՝
Ուրախ էինք մենք և մեր սիրտը – բաց:
Կանչում էր, կանչում ճամփան անմեկին
Ոլորապտույտ մեր առաջ փոված:

Եվ վերջին անգամ նայեցինք մենք ետ,
Ուր ոչինչ չկար մեզ համար դյութիչ.
Անցյալը կորել, ցնդել էր անհետ,
Որպես երագում արձակած մի ճիչ:
Ո՛չ մի տխրություն չէր ճախրում մեզ հետ՝
Կախարդել էր մեզ առավոտը ջինջ:

Պար էինք խաղում ու երգեր ասում,
Ջենթերի փայլով հրավում էինք մենք:
Կարծես մանկական կապույտ երագում՝
Ամեն ինչ այնպես ժպտում էր աննենգ:
Ո՛չ հրաժեշտի անորոշ հուզում,
Ո՛չ էլ մեռնելու կասկածանք կար նենգ:

Անասհման դաշտն էր փոված մեր առաջ:
Ոսկի հասկերով ողջունում էր մեզ
Աշխարհի հեռուն՝ բա՛ց, լայնատարա՛ծ,
Արևի շնչով լվացված կարծես:
Իսկ ճամփան, անծայր իրանը փռած,
Թավալվում էր մի հսկա օձի պես:

Թեթև քայլերով ու սրտով թեթև
Քայլում էինք մենք կայտառ ու ջահել:
Մեր հոգին ուներ թռիչքներ ու թև՝
Ո՛վ էր մեզ արդյոք այդպես հմայել...
Նայում էին մեզ լեռները պարթև՝
Կոչո՛ւմն է նրանց – հավիտյա՛ն նայել:

Ուշ իրիկուն էր, երբ մի գյուղ մտանք:
Վրաններն արդեն գարկրված էին,
Երբ նույնպես ուրախ, անհոգ, անվտանգ
Բոլորեց իսկույն մեր շուրջպարը հին.
Չնգացին նորից հագար երգ ու վանկ
Եվ վերջին անգամ պղպջաց գինին:

Լուսնյակը արդեն բարձրացել էր վեր
Եվ շուրջը փռել արծաթե սշուշ,
Երբ հոգնած մտանք վրանները մեր,
Խոտերի վրա պառկեցինք անուժ.
– Է՛, բարի գիշեր, անգի՛ն ընկերներ, —
Ու խոր քուն մտանք, քնեցինք անուշ:

II

Եվ ուրախ էինք այսպես – երեք օր:
Բայց հետո հանկարծ բացվեց մեր առաջ
Մի ավեր ուղի, ուր անհուն ու խոր
Մի տառապանքի խորշակ կար վառած:
Եվ կամաց-կամաց դարձավ վիրավոր
Մեր հոգին ջահել ու բազմաներագ:

Երկինքն էլ կարծես փոխվել էր արդեն:
Անձրևներ էին մեր գլխին տեղում:
Ավերված ուղին փռված էր մեր դեմ՝
Իր ծայրը թաղած մեզ-մատախուղում:
Եվ երկնքի պես մեր հոգին էլ թեմ՝
Անձրևների տակ մրսում էր, դողում:

Ճամփի մոտ ընկած տեսանք մի դիակ:
Կանգնեցինք, մի պահ նայեցինք իրար:
Փռել էր արդեն անձրևների տակ.
Ի՞նչ ցեղից էր նա – այդ ո՞վ կհմանար:
Իր ապրած կյանքից ամեն հիշատակ
Սրբել էր, տարել անձրևը վարար:

Երկա՛ր կանգնեցինք: Մի գինվոր – ընկեր
Դիակն հրելով, խնդաց խելագար:
Բայց չէ՞ որ նա՛ էլ կրել է գեներ, երկու
Երկու է մեզ պես կյանքի սիրահար:
Ես մտածեցի՝ գնում ենք մենք էլ
Այսպիսի դիակ դառնալու համար:

Եվ անցա առաջ: Լեռներից անդին
Երևաց հանկարծ արեգակը հոր:
Եվ ես մոռացա այն այլանդակ դին,
Շնչեցի հողի թարմությունը խոր,
Եվ նորի՛ց իմ բաց ու լցված սրտին
Աշխարհը թվաց այնքան թա՛րմ ու նո՛ր:

Արևի ոսկի մատները իջան
Ու գորգուրեցին հեռուները թաց:
Հավիտյան վագոդ ու միշտ ժրաջան՝
Խոտերի միջից առվակը խնդաց:
Եվ թեթև՝ նետած սլաքի նման
Դեմից մի թռչուն անցավ սրընթաց:

Ախ, այդ դաշտերի հեռո՛ւն ոսկեգույն,
Այդ երկինքների կապո՛ւյտը պայծառ...
Ամեն ինչ կարծես ասում էր հոգում,

Որ այս աշխարհում քնահաճ ու չար՝
Չրպեսք է, որ մարդն հեկեկա անքուն —
Աշխարհում մի օր ապրելու համար:

Եվ ես հարց տվի հանկարծ ինքս ինձ,
Թե ո՞ր ենք գնում այսպես եռանդով:
Չէ՞ որ աշխարհում կա խոր մի կսկիծ,
Ամենքի համար կա մի վիշտ անթով —
Էլ ի՞նչ ենք ուզում վերցնել կյանքից
Ահաբեկիչի խելագար խանդով:

Ինչո՞ւ է երագն այս աշխարհավեր
Կախվել մեր գլխին այսպես կուրորեն:

Ինչո՞ւ են փռում այսքան ցավ, ավեր,
Հողմերը այս չար ե՞րբ պիտի լռեն:
Եվ ո՞վ է լարում այսպիսի դավեր —
Կյանքը դարձնում նզովյա՛լ գեհեն:

Եվ մի՞թե մարդիկ այստեղ չե՞ն նայել
Երբեք հեռուներն այս լա՛վ աշխարհի,
Ուր արևը բյո՛ւր հրաշք է վառել,
Որ մարդու հոգին խանդավառ, բարի՝
Գզվի հիացքով երջանկավայել —
Ամե՛ն մի խոտի, ամե՛ն մի քարի:

Ախ, ո՛չ... Սատանա՛ն քրքջացել է այս
Ոսկի դաշտերի քնքշությամբ խոր,
Փռել է կարմիր խորշակ ու երաշտ,
Վառել է ոսկի հասկերը բոլոր: —
Սրտի կսկիծով ես անցա առաջ
Ու շուրջս նորից նայեցի մոլոր: —

Եվ ահա – կրկին մի քանի դիակ:
Եվ այստեղ ահա – վարսեր կանացի:
Իսկ այստեղ, արնոտ վերմակների տակ —
Փտած փշրանքներ արնաներկ հացի:
Ո՞վ է հեռացել այստեղից – մենակ,
Քարացա՛ծ սրտով, լուռ, առա՛նց լացի...

Իսկ այստեղ ահա – մի ոսկրացած ձեռք:
Մարմինը չկա: Ընկած է անձայն:
Քիչ հեռուն գտանք սրունքները մերկ,
Իսկ քիչ է՛լ այն կողմ – ատամներ ցիրցան:
Իսկ այնտեղ, ժայռի կատարին այն լերկ,
Մոռացել էին մի հին հրացան:

Սարսափած սրտով մենք անցանք առաջ,
Եվ մեր հայացքից արյուն էր կաթում:

Լուսնոտի նման բութ ու շվարած՝
Այլևս ոչինչ չէինք նկատում:
Մի ծանրը կսկիծ ուսերիս առած՝
Լուռ քայլում էինք արնաբույր տոթում:

Իրիկնամուտին մենք մի գյուղ մտանք:
Անունն էր միայն, իսկ ինքը չկար:
Այլանդակ գողձեր, դևի ապարանք:
Մնացինք՝ հանգիստ առնելու համար:
Եվ գիշերն ամբողջ պատմեցին նրանք
Ջրույցներ գազիր ու խայտանկար...

III

Եվ նորից՝ կանուխ, առավոտ ծեփին,
Մենք ճամփա ընկանք անխոնջ ու համատ
Այս անգամ արդեն լեռնոտ էր ուղին,
Բայց տրտունջ չկար մեր հոգու համար:
Նախատում էինք տրտնջացողին,
Դեպի նա դառնում անողորք ու չար:

Ես չեմ սոռանա մեր վերելքը թեք
Թափարիզ լեռան ծերպերով անտես:
Այնքան գեղեցիկ չի՛ եղել երբեք
Տոկացող կամքի մաքառումը վես:
Թվում էր, թե հին ասպետներ ենք մենք
Եվ վեր է մղում սուրբ ցնորքը մեզ: —

Սառած ծերպերով գնում էինք մենք՝
Ե՛վ զենք, և՛ գրահ ուսերիս առած:
Իսկ ձյունոտ ուղին խաբող էր ու նենգ՝
Սայթաքում էինք, բայց անցնում առաջ:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.